

спрямована на створення таких форм турботи та догляду за дітьми-сиротами, які могли б певною мірою компенсувати відсутність члена сім'ї. Це пов'язано з тим, що всі подібні форми можуть лише пом'якшити вплив негативних факторів на дитину і не можуть повністю компенсувати відсутність власної сім'ї [7, с. 123].

Список використаних джерел:

1. Національна соціальна сервісна служба України. URL : <https://nssu.gov.ua/>
2. Конвенція ООН про права дитини від 20.11.1989 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text.
3. IV Конвенція про закони і звичаї війни на суходолі та додаток до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі від 18.10.1907 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_222#Text.
4. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12.08.1949 р., що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I) від 08.06.1977 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text.
5. Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text.
6. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими від 12.08.1949 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153/card2#Card.
7. Красножон Т. В. Соціальне сирітство в Україні як соціально-педагогічне явище. Вісник Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. 2009. № 3. С. 122-124.

Олександра НЕСТЕРЦОВА-СОБАКАРЬ,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

**ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕДУРИ РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ
В УМОВАХ ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ:
НОВІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРЕШКОДИ**

24 лютого 2022 року – це дата, яка кардинально змінила життя кожного українця, а також ставлення світової спільноти до нашої держави, що призвело до нових правових викликів. Йдеться про нові правові проблеми та колізії, ускладненість, а місцями повна відсутність функціонування державних органів у районах активного ведення бойових дій та багато інших.

Варто відзначити, що повномасштабне вторгнення російської федерації внесло свої корективи й в інститут шлюбу. У зв'язку з цим актуальність обраної теми обумовлена необхідністю детального трактування процедури розірвання шлюбу в умовах воєнного стану та його наслідків.

Принагідно зауважимо, що інститут сім'ї засновується, перш за все, на принципі добровільності. У цьому контексті війна чи інші надзвичайні ситуації не можуть бути перешкодою для розірвання шлюбу, тому якщо подружжя чи один із подружжя має бажання розлучитись, воєнним станом це право обмежене не буде.

Слід зауважити, що положеннями Сімейного кодексу України окреслено два способи розлучення: за допомогою органу державної реєстрації актів цивільного стану (ДРАЦС) або суду. Так, статтями 106-107 СК України регламентовано, що у разі відсутності у подружжя спільних дітей та досягнення спільної згоди, стосовно припинення шлюбних відносин, розірвати шлюб можна через органи ДРАЦС [1]. Для цього подружжя має подати спільну заяву про розірвання шлюбу разом чи одним з подружжя (виключно у тому випадку, якщо інший має поважну причину власної неявки). При цьому, спираючись на статті 109-112, у судовому порядку подружжя має право розірвати шлюб, якщо у них є неповнолітні діти, або один з подружжя не бажає розірвання шлюбу [1].

Проте у зв'язку з активним веденням бойових дій в певних областях робота відділів ДРАЦС та районних, районів у містах, міських та міськрайонних судах, які є повноважними в порядку позивного провадження, розглядати питання, пов'язані зі специфікою розірвання шлюбу, – призупинена.

Однак розпорядженням Верховної Ради України від 06.03.2022 року № 1/0/9-22 змінено територіальну підсудність судових справ 48 судів через неможливість здійснювати правосуддя під час дії воєнного стану [2]. Тому, спираючись на Закон України «Про судоустрій та статус судів», ст. 147, справи можна подавати на розгляд до такої судової інстанції, яка найбільш територіально наближена до суду, що не може здійснювати правосуддя, або іншого визначеного суду Верховним Судом, рішення якого може бути використано, як підстава передачі всіх справ, що розглядались судом зі зміненою територіальною підсудністю [3].

Що стосується ДРАЦС України, передбачена екстериторіальність в отриманні послуг (п. 14 гл. 1 розд. II Правил державної реєстрації актів цивільного стану в Україні, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 18 жовтня 2000 року № 52/5). З огляду на це подружжя може звернутись до будь-якого відділу ДРАЦС [4].

Також варто відзначити, що орган, якому було делеговано повноваження державної реєстрації, виконує свої функції без застосування Державного реєстру актів цивільного стану громадян. До таких належать органи місцевого самоврядування (виконавчі комітети сільських, селищних, міських рад, ЦНАПи) та дипломатичні установи (консульства та посольства).

Втім, якщо судом було ухвалено рішення розірвати шлюб, він припиняється з дня набрання чинності рішення суду про припинення сімейних відносин. Водночас при розірванні шлюбу в судовому порядку свідоцтво про його розірвання не видається, підставою є саме судові рішення, яке повинно бути надіслано судом до органу державної реєстрації

актів цивільного стану за місцем ухвалення рішення, який вносить відомості до Державного реєстру актів цивільного стану громадян та проставляє відмітку в актовому записі про шлюб [5].

У разі розірвання шлюбу в відділі ДРАЦС він вважається припиненим з моменту внесення відомостей до Державного реєстру актів цивільного стану громадян. Після чого заявники отримують Свідоцтво про розірвання шлюбу [6, с. 48].

Таким чином, можна зробити висновок, що воєнний стан не обмежує та не забороняє розірвати шлюб. У районах країни, де тривають бойові дії й суди тимчасово не в змозі функціонувати, Верховним Судом була змінена їх територіальна юрисдикція шляхом об'єднання їхніх справ з іншими судами, які розташовані на відносно безпечній території. Щодо відділів ДРАЦС, то вони працюють за екстериторіальною моделлю.

Список використаних джерел:

1. Сімейний кодекс України: Кодекс України від 10.01.2002 р. № 2947-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 21-22. ст. 135. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>.
2. Розпорядження Верховного Суду від 06.03.2022 р. № 1/0/9-22. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/VSS00822?an=3>.
3. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/T161402?an=2>.
4. Про затвердження Правил державної реєстрації актів цивільного стану в Україні: Постанова КМУ від 18.10.2000 р. № 52/5. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0719-00#Text>.
5. Тарасов Ю. В. Україні зафіксована найбільша кількість шлюбів за останні сім років. *Forbes Ukraine*. URL : <https://forbes.ua/ru/news/v-ukraini-zafiksovano-naybilshu-kilkist-shlyubiv-za-ostannisim-rokiv-09092022-8220>.
6. Логінова М., Лукомська А. Особливості процесу реєстрації шлюбу в умовах воєнного стану. *Молодий вчений*. 2022. № 5 (105). С. 46-49.